

ראה חכ"ד שיחה ב'

ב' ענינים בהענקה: (א) מצד האדון - שמכיר טובה לעבד, וענין זה שבהענקה צריך להיות דבר שבכלל ברכה. (ב) מצד העבד - שחירותו הוא בשלימות כשמקבל הענקה שהרי יש לו רוחב יד, ובזה אין נוגע שיקבל דברים שבכלל ברכה כי העיקר שברגע זה יוצא לחירות בשלימות.

על הפסוק (טו, טו) "זכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלוקיך על כן אנכי מצוה את הדבר הזה היום" איתא בספרי: "הענקתי לך ושניתי לך אף אתה הענק לו ושנה לו, מה במצרים נתתי לך בריוח יד אף אתה תן לו בריוח יד".

וצריך להבין הרי במצרים היה ההענקה מהקב"ה ולא מהאדון (המצריים), ובמצרים קיבלו בני ישראל כסף ובגדים שאינם ניתנים בהענקה כי אינם בכלל ברכה? והעיקר, הרי בפסוק חסר העיקר שהרי נאמר רק "ויפדך" אך לא נאמר שהקב"ה נתן הענקה?

והנה, אאמו"ר מבאר עד"ז בנוגע ליוסף שעיקר הענקה קיבל מהקב"ה - שגבריאלי למדו שבעים לשון (לשלול את טענת המצריים אל פרעה שעבד אינו יכול למלוך אליהם), אך קיבל גם מפרעה (ופוטיפר), ולכאורה הדברים שקיבל אינם בכלל הענקה, ולא קיבל את עיקר ההענקה מהאדון.

והביאור בזה: בהענקה ישנם ב' ענינים: (א) מצד האדון - שהוא מראה שמכיר טובה לעבד, וענין זה שבהענקה צריך להיות דבר שבכלל ברכה - כדי שהכרת הטובה תיראה גם להבא. (ב) מצד העבד - שחירותו הוא בשלימות כשמקבל הענקה, שזהו היפך העבדות שהרי יש לו רוחב יד, ובזה אין נוגע שיקבל דברים שבכלל ברכה כי העיקר שברגע זה יוצא לחירות בשלימות. וזהו שביצת מצרים ושבעים לשון שקיבל יוסף נחשבים הענקה, כי המדובר בהענקה שמצד העבד. ולכן מדגיש הכתוב רק "ויפדך" - שהפדיה היא בשלימות על ידי הענקה שמצד העבד.

והנה, ביאור הנ"ל, שבהענקה שמקבל העבד הוא ענין החירות, מודגש בביאור ע"פ קבלה, שאאמו"ר מבאר, שחירות הוא בחינת חכמה ובינה, והענקה הוא שמקבל העבד בחינת חכמה ובינה. וא"כ הענקה הו"ע החירות.

וע"פ הנ"ל יש לבאר בפנימיות הענינים מודע הענקה הוא דוקא לעבד עברי ולאמה העבריה ולא לעבד כנעני - כשיוצא לחירות לדבר מצוה. והענין, דעבודת העבד עברי ואמה העבריה הוא בבחינת המדות ולכן כשיוצאים לחירות - כשמשלימים עבודה זו - מקבלים הענקה - בחינת המוחין. אך עבודת העבד כנעני הוא קבלת עול שאינו משתנה - שזהו הביאור ב"לעולם בהם תעבודו" כי העבודה דקבלת עול שוה בכל הזמנים, ואינו מקבל את בחינת המוחין כי אדרבא בחינת המוחין מבלבלים להעבודה דקבלת עול.

והנה, אף שעבד כנעני הוא בחינת הביטול מכל מקום כללות עבודת בני ישראל הוא בחינת עבד עברי, כי התכלית הוא שיהיה ביטול וגם העבודה בכוחות הנפש, שיהיה לאדם הבנה והרגש בעבודתו.

